

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRĖS
Į S A K Y M A S

1999 m. lapkričio 24 d. Nr. 95
Vilnius

DĖL SAUGOS IR SVEIKATOS APSAUGOS ŽENKLŲ NAUDOJIMO DARBOVIETĖSE NUOSTATŲ

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. rugsėjo 29 d. nutarimo Nr. 1076 “Dėl Lietuvos pasirengimo narystei Europos Sąjungoje programos (Nacionalinė *acquis* priėmimo programa) teisės derinimo priemonių ir *acquis* įgyvendinimo priemonių 1999 metų planų patvirtinimo” 1 punktu (Žin., 1999, Nr. 83-2473):

1. T v i r t i n u Saugos ir sveikatos apsaugos ženklų naudojimo darbovietėse nuostatus (pridedama).
2. Nustatau, kad Nuostatai įsigalioja nuo 2002 m. sausio 1 d.
3. Nustatau, kad, įsigaliojus Nuostatams, saugos ir (arba) sveikatos apsaugos ženklavimas darbovietėse, neatitinkantis šių nuostatų reikalavimų ženkliams ir jų naudojimui, netaikomas.
4. Pavedu Nuostatų vykdymo kontrolę Valstybinei darbo inspekcijai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRĖ

IRENA DEGUTIENĖ

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos
ir darbo ministrės

1999 m. lapkričio 24 d. įsakymu Nr. 95

**SAUGOS IR SVEIKATOS APSAUGOS ŽENKLŲ
NAUDOJIMO DARBOVIETĖSE NUOSTATAI**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šie nuostatai nustato minimalius reikalavimus saugos ir (arba) sveikatos apsaugos ženkliams ir jų naudojimui darbovietėse, ženklų reikšmę, formą, spalvas, taip pat darbdavių pareigas, įrengiant juos darbovietėse.

Šie nuostatai parengti pagal Europos Sąjungos direktyvą 92/58/EEC dėl minimalių reikalavimų įrengiant darbo saugos ir (arba) sveikatos apsaugos ženklus.

2. Šie nuostatai netaikomi:

2.1. teikiamoms rinkai pavojingoms medžiagoms ir preparatams, gaminiams ir įrenginiams ženkliniti, nebent kiti teisės aktai nurodo į šiuos nuostatus;

2.2. kelių, geležinkelių, vidaus vandenų, jūrų ir oro transporto reguliavimo ženkliams.

3. Ženkliai, naudojami kelių, geležinkelių, vidaus vandenų ir oro transporto eismui reguliuoti, pririnkus naudojami šių transporto rūšių eismui reguliuoti įmonėse ir įstaigose, neapsiribojant šių Nuostatų VII skyriaus reikalavimais.

4. Šių nuostatų reikalavimai yra privalomi visoms Lietuvos Respublikos teritorijoje esančioms įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms, kitiems ūkio subjektams (toliau - įmonės), kuriuose darbo santykiai privalo būti grindžiami Darbo sutarties įstatymu ir kitais darbo santykius reglamentuojančiais teisės aktais.

5. Šiuose nuostatuose:

5.1. **saugos ir (arba) sveikatos apsaugos ženklai (toliau nuostatuose - saugos ir sveikatos apsaugos ženklai)** - ženklai, teikiantys informaciją arba nurodymus vaizdiniu ženklu, spalva, šviečiančiu ženklu, garso signalu, žodiniu pranešimu, rankų ženklais apie konkretų objektą, veiklą, situaciją, saugos ir sveikatos apsaugos reikalavimus.

5.2. **draudžiamasis ženklas** - tai ženklas, draudžiantis elgtis taip, kad kiltų pavojus arba jis būtų sukeltas;

5.3. **įspėjamasis ženklas** - ženklas, kuris įspėja apie riziką arba pavojų;

5.4. **įpareigojamasis ženklas** - ženklas, kuris nustato privalomą elgesį;

5.5. **pirmosios pagalbos arba gelbėjimo ženklas** - ženklas, kuriuo nurodomi evakuaciniai išėjimai arba pateikiama informacija apie pirmosios pagalbos arba gelbėjimo priemones;

5.6. **informacinis ženklas** - ženklas, kuris nurodo kitą saugos ir sveikatos apsaugos informaciją negu ženklai pagal 5.2 - 5.5 papunkčius;

5.7. **vaizdinis ženklas** - ženklas, kuris geometrinės formos, spalvos ir piešinio arba piktogramos deriniu teikia tam tikrą informaciją ir kuris įrengiamas matomoje vietoje, pakankamai ryškiai apšviestas.

5.8. **papildomas vaizdinis ženklas** - ženklas, teikiantis papildomą informaciją ir naudojamas kartu su vaizdiniu ženklu pagal 5.7 papunktį;

5.9. **saugos spalva** - spalva, kuriai suteikiama atitinkama saugos reikšmė;

5.10. **simbolis arba piktograma** - iliustracija, kuri apibūdina situaciją arba nustato tam tikrą elgesį ir kuri nupiešta ant vaizdinio ženklo arba apšviesto paviršiaus;

5.11. **šviečiantis ženklas** - ženklas, kurio šviesą skleidžiantis įtaisas pagamintas iš permatomos arba šviesą praleidžiančios medžiagos ir apšviestas iš vidaus arba užpakalinės sienelės ir atrodo kaip šviečiantis paviršius;

5.12. **garso signalas** - sutartas garso signalas, skleidžiamas ir perduodamas tam tikslui skirtu įrenginiu, nenaudojant žmogaus balso arba jo imitacijos;

5.13. **žodinis pranešimas** - nustatyto turinio pranešimas žodžiu žmogaus balsu arba žmogaus balso imitacija;

5.14. **rankų ženklas** - nustatyti rankų ir (arba) plaštakų judesiai ir (arba) jų padėtis, duodant nurodymus darbuotojams, kurie atlieka manevravimo veiksmus, susijusius su rizika arba pavojumi.

II. DARBDAVIŲ PAREIGOS

6. Darbdaviai privalo įrengti saugos ir sveikatos apsaugos ženklus pagal šių nuostatų reikalavimus ten, kur neįmanoma išvengti rizikos arba pakankamai ją sumažinti kolektyvinėmis saugos priemonėmis, darbo organizavimo metodais, būdais.

Darbdaviai atsižvelgia į rizikos vertinimą, nustatytą Lietuvos Respublikos žmonių saugos darbe įstatymu ir kitais teisės aktais, ir, kur reikia, įrengia saugos ir sveikatos apsaugos ženklus.

7. Darbuotojai ir jų atstovai informuojami apie saugos ir sveikatos apsaugos ženklinių darbovietėje saugos ir sveikatos darbe teisės aktų nustatyta tvarka.

8. Darbdaviai privalo apmokyti ir instrukuoti darbuotojus apie saugos ir sveikatos apsaugos ženklų taikymą darbovietėje.

Mokymo metu turi būti gerai išaiškinta ženklų reikšmė, visų pirma jų žodinės informacijos prasmė, taip pat kaip elgtis paprastais bei ypatingais atvejais.

9. Darbuotojai arba jų atstovai konsultuojami ir dalyvauja sprendžiant darboviečių ženklinių klausimus.

10. Įstatymais ir kitais teisės aktais nustatyta tvarka darbdaviai gali priimti ir taikyti griežtesnius negu išdėstyti šiuose nuostatuose reikalavimus, garantuojančius geresnę darbuotojų saugą ir sveikatą darbe, ypač atsižvelgiant į techninę pažangą.

III. MINIMALŪS BENDRIEJI REIKALAVIMAI SAUGOS IR SVEIKATOS APSAUGOS ŽENKLAMS IR JŲ NAUDOJIMUI DARBOVIETĖSE

11. Kai saugos ir sveikatos apsaugos ženklai darbovietėse yra reikalingi šių nuostatų 6 punkte nurodytais atvejais, jie turi atitikti IV - XI skyrių reikalavimus.

12. Šiame skyriuje išdėstomi reikalavimai, aprašomas saugos ir sveikatos apsaugos ženklų naudojimas ir nustatomos bendrosios ženklų tarpusavio keitimo ir derinimo taisyklės.

13. Saugos ir sveikatos apsaugos ženklai turi būti naudojami vien tik šiuose nuostatuose nustatytiems pranešimams arba informacijai teikti.

14. Ženklų rūšys:

14.1. nuolatiniai ženklai:

14.1.1. draudimams, įspėjimams ir įpareigojimams bei evakuacinių išėjimų ir pirmosios pagalbos priemonių ženklavimui ir jų buvimo vietai nurodyti turi būti naudojami nuolatiniai vaizdiniai ženklai.

Gaisrinės saugos priemonėms ženklinti ir jų vietai nurodyti turi būti naudojami vaizdiniai ženklai ir(arba) saugos spalvos;

14.1.2. talpyklos ir vamzdynai turi būti ženkliniai pagal V skyriuje nurodytus reikalavimus;

14.1.3. susidūrimo su kliūtimis ir kritimo pavojaus vietoms ženklinti turi būti naudojamos saugos spalvos ir(arba) vaizdiniai ženklai;

14.1.4. judėjimo keliams ženklinti reikia naudoti patvarias saugos spalvos linijas;

14.2. laikinieji ženklai:

14.2.1. asmenų įspėjimas apie pavojų, nurodymas atlikti tam tikrus veiksmus ir evakuaciją, atsižvelgiant į 15 punkte nurodytus ženklų kaitaliojimo ir derinimo reikalavimus, turi būti atliekamas šviečiančiais ženklais arba garso signalais ir(arba) žodiniu pranešimu;

14.2.2. asmenims atliekant manevravimo veiksmus, susijusius su rizika arba pavojumi, nurodymai duodami rankų ženklais ir(arba) žodiniu pranešimu.

15. Ženklų kaitaliojimas ir derinimas:

15.1. esant vienodam ženklų veiksmingumui, saugos ir sveikatos apsaugos ženklavimui galima pasirinkti:

saugos spalvas arba vaizdinius ženklus, ženklinti vietas, kur yra griuvimo arba nukritimo pavojus;

šviečiančius ženklus, garso signalus arba žodinį pranešimą;

rankų ženklą arba žodinį pranešimą;

15.2. šiuos ženklus galima naudoti kartu:

šviečiančius ženklus ir garso signalus;

šviečiančius ženklus ir žodinį pranešimą;

rankų ženklus ir žodinį pranešimą.

16. Nurodymai naudoti saugos spalvas ženklams pateikti lentelėje:

Saugos spalva	Reikšmė	Nurodymas ir informacija
	Draudžiamasis ženklas	Pavojingas elgesys
Raudona	Pavojaus signalas	Sustoti, išjungti, išjungti įrenginį kilus pavojui. Evakuotis
	Gaisrinės saugos priemonės	Ženklimas ir vietos nurodymas
Geltona arba geltonai oranžinė	Įspėjamasis ženklas	Dėmesio, elgtis atsargiai. Patikrinti
Mėlyna	Įpareigojamasis ženklas	Ypatingas elgesys arba veiksmas. Naudoti asmenines apsaugines priemones
Žalia	Pirmosios pagalbos, gelbėjimo ženklai	Durys, išėjimai, keliai, įrenginiai, gelbėjimo priemonės
	Nepavojinga	Grįžimas į normalią būklę

17. Ženklo veiksmingumo neturi mažinti:

17.1. kiti ženklai arba tos pačios rūšies kito ženklo skleidimo šaltinis, mažinantis matomumą arba girdimumą. Todėl ypač būtina: vengti naudoti daug ženklų arti vienas kito; tuo pačiu metu nenaudoti dviejų šviečiančių ženklų, kurių reikšmę galima supainioti; nenaudoti šviečiančio ženklo šalia kito panašaus šviesos šaltinio; tuo pačiu metu nenaudoti dviejų garso signalų; nenaudoti garso signalo, jeigu aplinkos triukšmas yra per didelis;

17.2. blogas ženklų apipavidalinimas, nepakankamas skaičius, netinkamas išdėstymas, prasta būklė arba netinkamas ženklų arba jų įtaisų veikimas.

18. Ženkilai ir signalų skleidžiantys įtaisai turi būti periodiškai valomi, prižiūrimi, tikrinami ir taisomi, o prireikus keičiami naujais, kad būtų išsaugotos pagrindinės savybės ir(arba) veikimo principas.

19. Įrengiamų ženklų ir(arba) garso signalų skleidžiančių įtaisų skaičius ir išdėstymas priklauso nuo rizikos arba pavojaus laipsnio bei nuo ženklinamos teritorijos dydžio.

20. Ženkilai, kuriems reikalingas energijos šaltinis, pastarajam sugedus, privalo turėti avarinį energijos šaltinį, išskyrus atvejus, kai nutrūkus energijos tiekimui nebelieka rizikos.

21. Šviečiančio ženklo ir(arba) garso signalo įjungimas reikalauja pradėti atitinkamą veiksmą, jis turi būti įjungtas tiek laiko, kiek reikia veiksmui atlikti.

Panaudojus šviečiantį ženklą arba garso signalą, būtina nedelsiant juos paruošti naujam naudojimui.

22. Šviečiančio ženklo ir garso signalo veikimą būtina tikrinti po įrengimo ir po to periodiškai, ar jie gerai ir efektyviai veikia.

23. Jeigu darbuotojų klausia arba rega susilpnėjusi arba susilpnėjęs garso ir šviesos signalų suvokimas dėl naudojamų asmeninių apsauginių priemonių, būtina imtis reikiamų priemonių konkreitiems ženkliams papildyti arba pakeisti.

24. Vietose, patalpose arba aptvertose teritorijose, kur saugomas didelis kiekis pavojingų medžiagų ir(arba) preparatų, jeigu gamintojo tara arba talpyklos neturi reikiamo ženklinimo, būtina naudoti tinkamą įspėjamąjį ženklą pagal IV skyriaus 27.2 papunktį arba jas ženklinti pagal V skyriaus 28 punkto nurodymus.

IV. MINIMALŪS REIKALAVIMAI VAIZDINIAMS ŽENKLAMS

25. Esminiai požymiai:

25.1. vaizdinių ženklų forma ir spalvos pateikiamos 27 punkte, atsižvelgiant į jų paskirtį (draudžiamieji, įspėjamieji, įpareigojamieji, evakuacinio išėjimo ir pirmosios pagalbos bei gaisrinės saugos priemonių vaizdiniai ženklai);

25.2. piktogramos turi būti paprastos ir turėti tik esmines detales;

25.3. naudojamos piktogramos gali nežymiai skirtis arba būti detalesnės negu pateiktos 27 punkte, jei dėl tokių skirtumų bei pakeitimų jų reikšmė nepakis ir liks suprantama;

25.4. vaizdiniai ženklai turi būti pagaminti iš smūgiams ir atmosferos veiksniams atsparių medžiagų, tinkamų aplinkai, kurioje jie naudojami;

25.5. vaizdinių ženklų matmenys ir kolorimetrinės bei fotometrines savybės turi būti tokios, kad vaizdiniai ženklai būtų aiškiai matomi ir lengvai suprantami.

26. Naudojimo sąlygos:

26.1. vaizdiniai ženklai turi būti įrengti reikiamame aukštyje ir tinkamu regėjimui kampu, prireikus atsižvelgiant į bet kurias kliūtis, prie įėjimo į pavojingą zoną, kur yra rizika arba kur kyla rizika, arba šalia pavojų keliančio objekto, pakankamai apšviestoje ir lengvai prieinamoje bei matomoje vietoje.

Nepažeidžiant Darboviečių įrengimo bendrųjų nuostatų ir esant nepakankamai natūraliai apšvietai, naudoti fosfoescencines, atspindinčias medžiagas arba dirbtinę apšvietą;

26.2. vaizdiniai ženklai turi būti pašalinti, kai pasikeitusi situacija nebekelia pavojaus.

27. Naudojami vaizdiniai ženklai:

27.1. draudžiamieji ženklai

Esminiai požymiai: skritulio forma; juoda piktograma baltame fone, raudonas apvadas ir raudona skersinė juosta (iš kairės viršaus į dešinės apačią 45° kampu, raudona spalva turi dengti ne mažiau kaip 35% vaizdinio ženklo paviršiaus).

Rūkyti draudžiama

Naudoti atvirą ugnį ir rūkyti draudžiama

Pėstiesiems eiti draudžiama

Vandeniui gesinti draudžiama

Vanduo netinkamas gerti

Pašalinams įeiti draudžiama

Važiuoti įmonės vidaus transporto priemonėmis draudžiama

Liesti draudžiama

27.2. įspėjamieji ženklai

Esminiai požymiai: trikampi forma; juoda piktograma geltoname fone, juodas apvadas (geltona spalva turi dengti ne mažiau kaip 50% vaizdinio ženklo paviršiaus).

Įspėjimas apie degiąją medžiagą arba aukštą temperatūrą

Įspėjimas apie sprogstančiąją medžiagą

Įspėjimas apie toksinę medžiagą

(Naudojamas, jeigu nėra specialaus ženklo, įspėjančio apie aukštą temperatūrą)

Įspėjimas apie edžią medžiagą	Įspėjimas apie radioaktyviąją medžiagą	Įspėjimas apie pakeltą krovinį
Įspėjimas apie įmonės vidaus transporto priemones	Įspėjimas apie elektros srovės pavojų	Įspėjimas apie bendrojo pobūdžio pavojų
Įspėjimas apie lazerio spindulius	Įspėjimas apie oksiduojančiąją medžiagą	Įspėjimas apie nejonizuojančiąją spinduliuotę
Įspėjimas apie stiprų magnetinį lauką	Įspėjimas apie kliūtį	Įspėjimas apie pavojų nukristi
Įspėjimas apie biologinį pavojų	Įspėjimas apie žemą temperatūrą	Įspėjimas apie kenksmingąją arba dirginančiąją medžiagą (Šios lentelės fonas gali būti oranžinis, jeigu reikia atskirti nuo panašaus kelių eismo ženklo)

27.3. įpareigojamieji ženklai

Esminiai požymiai: skritulio forma; balta piktograma mėlyname fone (mėlyna spalva turi dengti ne mažiau kaip 50% vaizdinio ženklo paviršiaus).

Būtina naudoti apsauginius akinius	Būtina dėvėti apsauginį šalną	Būtina naudoti klausos apsaugines priemones
Būtina naudoti kvėpavimo takų apsaugines priemones	Būtina avėti apsauginius batus	Būtina mūvėti apsaugines pirštines
Būtina vilkėti apsauginius drabužius	Būtina naudoti apsauginį veido skydelį	Būtina prisisegti apsauginį pririšimą
Pėstiesiems eiti tik šiuo taku	Bendrasis įpareigojamasis ženklas (prireikus gali papildyti kitą vaizdinį ženklą)	

27.4. evakuaciniai ir pirmosios pagalbos ženklai

Esminiai požymiai: stačiakampio arba kvadrato forma; balta piktograma žaliame fone (žalia spalva turi dengti ne mažiau kaip 50% vaizdinio ženklo paviršiaus).

Evakuacinis kelias, evakuacinis išėjimas

Krypties rodyklės

(naudojamos kartu su žemiau šiame papunktyje nurodytais vaizdiniais ženklais)

Pirmoji pagalba	Neštuvai	Pirmosios pagalbos dušas	Akių praplovimo įtaisas	Avarinio kvietimo telefonas evakuacinei arba pirmajai pagalbai
-----------------	----------	--------------------------	-------------------------	--

27.5. gaisrinių saugos priemonių nurodomieji ženklai

Esminiai požymiai: stačiakampio arba kvadrato forma; balta piktograma raudoname fone (raudona spalva turi dengti ne mažiau kaip 50% vaizdinio ženklo paviršiaus).

Gaisrinis čiaupas	Kopėčios	Gesintuvas	Gaisro ir gelbėjimo telefonas
-------------------	----------	------------	-------------------------------

Krypties rodyklės

(naudojamos kartu su šiame papunktyje nurodytais vaizdiniais ženklais)

V. MINIMALŪS REIKALAVIMAI TALPYKLOMS IR VAMZDYNAMS ŽENKLINTI

28. Talpyklos, naudojamos darbo vietose laikyti medžiagas arba preparatus, kurie pagal teisės aktų reikalavimus priskirti pavojingųjų medžiagų grupei, ir talpyklos tokioms medžiagoms arba preparatams saugoti, taip pat paviršiniai vamzdiniai, kuriuose laikomos arba transportuojamos pavojingos medžiagos ir preparatai, turi būti ženklinami etiketėmis (piktogramomis arba simboliais spalvotame fone) teisės aktų, reglamentuojančių darbuotojų apsaugą nuo tokių medžiagų ir preparatų, nustatyta tvarka.

Šio punkto 1 dalis netaikoma talpykloms, kurios naudojamos trumpą laiką, taip pat talpykloms, kuriose laikomos medžiagos dažnai keičiamos, jei bus taikomos reikiamos alternatyvios priemonės, ypač darbuotojų informavimas ir mokymas, kurios užtikrintų tokį pat saugos lygmenį.

Ženklimą etiketėmis pagal šio punkto 1 dalį galima: pakeisti išpėjamaisiais ženklais, nurodytais IV skyriuje, naudojant tas pačias piktogramas arba simbolius; papildyti pridėdama informacija, pvz., pavojingos medžiagos arba preparato pavadinimu ir(arba) formule, kartu nurodant pavojingumo pobūdį; gabenant talpas darbovietėse papildyti arba pakeisti ženklais, naudojamais gabenamoms pavojingoms medžiagoms arba preparatams ženklinti.

29. Šie ženklai tvirtinami matomoje vietoje (vietose). Jie turi būti nelankstūs, prilipinami arba nupiešiami.

30. Ženklų esminiai požymiai, nurodyti 25.4 punkte, ir vaizdinių ženklų naudojimo sąlygos, nurodytos 26 punkte, turi atitinkamai galioti ir 28 punkte nurodytam ženklinimui.

31. Atliekant vamzdinių ženklimą etiketėmis pagal 28, 29 ir 30 punktų reikalavimus, jos turi būti išdėstytos prie pat pavojingiausių vietų, tokių, kaip sklendės ir prijungimo vietos, be to, reikiama atstumais.

32. Teritorijos, patalpos arba aptvertos vietos, kur saugoma dideli kiekiai pavojingų medžiagų arba preparatų, turi būti paženklintos reikiamu išpėjamoju ženklu pagal 27.2 punktą arba pagal 28 punkto reikalavimus, jeigu atskira tara arba talpyklos reikiamai nepaženklinti, be to, turi būti laikomasi 25.5 punkto reikalavimų.

Pavojingų medžiagų arba preparatų saugojimo vieta gali būti ženklinama išpėjamoju ženklu "Išpėjimas apie bendrojo pobūdžio pavojų".

Šiame punkte minėti ženklai ir etiketės turi būti pritvirtinti arba prie pat saugojimo vietos, arba ant saugyklos durų.

VI. MINIMALŪS REIKALAVIMAI GAISRINĖS SAUGOS PRIEMONĖMS ATPAŽINTI IR JŲ VIETAI NUSTATYTI

33. Šio skyriaus reikalavimai taikomi tik gaisrinės saugos priemonėms.

34. Gaisrinės saugos priemonės turi būti dažomos specifine saugos spalva, jų vieta nurodoma vaizdiniu ženklu ir(arba) jų vieta arba krypties rodyklės, žyminčios jų buvimo vietą, dažomos ta pačia spalva.

35. Šių priemonių atpažinimo spalva yra raudona. Raudonas paviršius turi būti pakankamai didelis, kad priemonė būtų lengvai atpažįstama.

36. Gaisrinės saugos priemonių laikymo vietoms žymėti turi būti naudojami 27.5 punkte nurodyti vaizdiniai ženklai.

VII. MINIMALŪS REIKALAVIMAI KLIŪTIMS, PAVOJINGOMS VIETOMS ŽENKLINTI IR JUDĖJIMO KELIAMS ŽYMĖTI

37. Kliūčių ir pavojingų vietų ženklinimas:

37.1. Įmonėje vietos, kur darbuotojams kyla susidūrimo su kliūtimis, griuvimo ir daiktų kritimo pavojus, turi būti paženklintos besikeičiančiais juodais ir geltonais arba raudonais ir baltais dryžiais;

37.2. ženklavimo matmenys tiesiogiai priklauso nuo pavojingos vietos arba kliūties dydžio;

37.3. geltoni ir juodi arba raudoni ir balti ženklavimo dryžiai turi būti pasvirę apie 45° kampu ir maždaug vienodo pločio;

37.4. pavyzdys:

38. Judėjimo kelių žymėjimas:

38.1. įrengiant ir naudojant patalpas bei įrenginius, kai darbuotojų saugai užtikrinti reikia žymėti judėjimo kelius, jie, atsižvelgiant į grindų spalvą, turi būti pažymėti aiškiai matomomis baltomis ar geltonomis ištisinėmis linijomis;

38.2. linijos turi būti pažymėtos taip, kad būtų reikiamas saugus atstumas tarp naudojamų transporto priemonių ir šalia galinčių būti įrenginių bei tarp pėsčiųjų ir transporto priemonių;

38.3. įmonės teritorijoje esantys išoriniai nuolatinio judėjimo keliai, kiek tai įmanoma, turi būti pažymėti, kaip nurodyta 38.1 ir 38.2 papunkčiuose, išskyrus atvejus, kai jie atskiriami aptvarais arba šalia nutiestas šaligatvis.

VIII. MINIMALŪS REIKALAVIMAI ŠVIEČIANTIEMS ŽENKLAMS

39. Esminiai požymiai:

39.1. ženklų skleidžiama šviesa, atsižvelgiant į naudojimo sąlygas, turi aiškiai skirtis nuo aplinkos. Ženklo šviesa neturi akinti, tačiau ji neturi būti ir per silpna, kad nebūtų prastai matomas ženklas;

39.2. šviesą skleidžiantis ženklų paviršius gali būti vienspalvis arba su piktograma tam tikrame fone;

39.3. atskira ženklų spalva turi atitikti 16 punkto lentelėje nurodytas saugos spalvas;

39.4. jeigu ženklas yra su piktograma, ji turi atitikti visus IV skyriaus reikalavimus.

40. Ypatingosios šviečiančių ženklų naudojimo taisyklės:

40.1. jeigu įtaisas gali siųsti ištisinį ir blykčiojantį ženklą, kai reikia pranešti apie didesnio laipsnio pavojų arba neatidėliojamą būtinybę atlikti reikalingus ar būtinus nustatytus veiksmus, pirmenybė teikiama blykčiojančiam ženklui;

40.2. šviečiančio ženklo blyksnių trukmė ir dažnis turi būti tokie, kad pranešimas būtų teisingai suvokiamas ir nebūtų galima supainioti su kitais šviečiančiais ženklais arba ištisiniu šviečiančiu ženklu;

40.3. jeigu blykčiojantis ženklas naudojamas vietoj garso signalo arba kartu su juo, tai jų trukmė ir dažnis privalo būti vienodi;

40.4. įtaisai, siunčiantys blyksnius apie didesnį pavojų, turi būti ypatingai gerai prižiūrimi arba juose įrengta atsarginė lempa.

IX. MINIMALŪS REIKALAVIMAI GARSO SIGNALAMS

41. Esminiai požymiai:

41.1. garso signalai turi būti: aukštesnio garso lygio nei aplinkos triukšmas ir gerai girdimi, tačiau ne itin stiprūs arba nemalonūs, kad nesukeltų skausmo; garso impulsų trukmė arba šių impulsų ar impulsų grupių intervalai turi būti gerai atpažįstami ir aiškiai skirti nuo kitų garso signalų arba aplinkos triukšmo;

41.2. jeigu įtaisas gali siųsti kintamo ir pastovaus dažnio garso signalus, kai reikia pranešti apie didesnio laipsnio pavojų arba būtinybę kuo skubiau atlikti reikiamus veiksmus, pirmenybė suteikiama kintamo dažnio signalams.

42. Evakuacijos garso signalas turi būti nepertraukiamas.

X. MINIMALŪS REIKALAVIMAI ŽODINIAM PRANEŠIMUI

43. Esminiai požymiai:

43.1. žodinis pranešimas tarp kalbėtojo arba siųstuvo ir vieno arba kelių klausytojų vyksta trumpais tekstais, sakiniais, žodžių grupėmis ir pavieniais žodžiais, o prireikus - sutartiniais žodžiais;

43.2. žodiniai pranešimai turi būti, kiek įmanoma, trumpi, paprasti ir aiškūs; kalbėtojo kalbiniai įgūdžiai bei klausytojo ar klausytojų sugebėjimas girdėti turi būti tokie, kad užtikrintų patikimą žodinį bendravimą;

43.3. žodinis pranešimas yra tiesioginis (žmogaus balsas) arba netiesioginis (žmogaus arba dirbtinas balsas, perduodamas bet kuriomis tinkamomis priemonėmis).

44. Ypatingosios žodinių pranešimų naudojimo taisyklės:

44.1. kalbėtojas ir klausytojas turi mokėti naudojamą kalbą, kad galėtų teisingai pateikti bei suprasti žodinį pranešimą ir tinkamai elgtis saugai ir sveikatai užtikrinti;

44.2. jeigu naudojamas žodinis pranešimas vietoj rankų ženklų arba kartu su jais, būtina vartoti sutartuosius žodžius, pvz.:

Pradžia	darbo proceso pradžia
Stop	judėjimo sustabdymas arba pabaiga
Pabaiga	darbo proceso pabaiga
Aukštyn	krovinio kėlimas
Žemyn	krovinio nuleidimas
Pirmyn	
Atgal	prireikus, šie sutartiniai žodžiai suderinami su atitinkamais rankų ženklais
Dešinėn	
Kairėn	
Pavojus	avarinis sustabdymas
Greitai	judėjimo pagreitinimas saugai užtikrinti.

XI. MINIMALŪS REIKALAVIMAI RANKŲ ŽENKLAMS

45. Ženklų požymiai:

45.1. rankų ženklai privalo būti tikslūs, paprasti, išraiškingi, lengvai atliekami, suprantami ir turi aiškiai skirtis vienas nuo kito;

45.2. abejomis rankomis tuo pačiu metu privalo būti atliekami tiksliai vienodi ar simetriški judesiai ir rodomas tik vienas ženklas;

45.3. rankų ženklus, atsižvelgiant į šio punkto pirmą pastraipą, leidžiama nežymiai keisti arba daryti detalesnius negu pavaizduota 47 punkto iliustracijose, jeigu jų prasmė ir suvokimas nesumažės.

46. Ypatingosios rankų ženklų naudojimo taisyklės:

46.1. asmuo, rankų gestais rodantis ženklus (toliau - signalininkas) ženklų priėmėjui (toliau - operatorius), nurodo atlikti tam tikrus darbo veiksmus;

46.2. signalininkui turi būti sudaryta galimybė stebėti visą manevravimą taip, kad jam nekiltų pavojus;

46.3. signalininko pareiga išimtinai sutelkti dėmesį vien tik į manevravimo valdymą ir užtikrinti šalia esančių darbuotojų saugą;

46.4. jeigu 46.2 punkto sąlygos negali būti įvykdomos, turi būti papildomai skirti vienas ar keli signalininkai;

46.5. jeigu operatorius, atlikdamas gautus nurodymus, negali užtikrinti reikiamos saugos, privalo nutraukti pradėtą manevrą ir pareikalauti naujų nurodymų;

46.6. rodydamas ženklus ranka, signalininkas privalo: būti operatoriaus lengvai atpažįstamas; nešioti vieną ar kelis tinkamus atpažinimo ženklus, pvz., liemenę, šalną, rankogalius, raiščius, signalines menteles (lazdeles).

Atpažinimo ženklai turi būti ryškios spalvos, pageidautina vienodai apipavidalinti ir skirti naudotis tik signalininkui.

47. Sutartiniai rankų ženklai.

Lentelėje pateikti sutartiniai rankų ženklai neapriboja kitais teisės aktais nustatytų sutartinių rankų ženklų taikymo tiems patiems veiksams konkrečiose ekonominės veiklos srityse.

REIKŠMĖ	APRAŠYMAS	ILIUSTRACIJA
A. Bendrieji rankų ženklai		
PRADŽIA Dėmesio Nurodymas, kad bus duodamas kitas ženklas	Rankos ištiestos horizontaliai į šonus pečių lygyje, delnais į priekį	
STOP Sustabdymas Judėjimo pabaiga	Dešinė ranka pakelta į viršų, delnu į priekį	
PABAIGA Darbo proceso pabaiga	Rankos sulenktos per alkūnes, plaštakos sudėtos kryžmai ties krūtine	
B. Vertikalus judėjimas		
AUKŠTYN	Dešinė ranka delnu į priekį pakelta į viršų, lėtai daromi sukamieji judesiai	
ŽEMYN	Dešinė ranka nuleista delnu į vidų, lėtai daromi sukamieji judesiai	
VERTIKALUSIS ATSTUMAS	Ištiestomis į priekį rankomis tarp delnų rodomas vertikalus atstumas	
C. Horizontalus judėjimas		
PIRMYN	Rankos sulenktos per alkūnes kampu, ištiestos į priekį, delnais į viršų, dilbiais daromi lėti judesiai kūno link	
ATGAL	Rankos sulenktos per alkūnes kampu, delnais į apačią, dilbiais daromi lėti judesiai nuo kūno	
DEŠINĖN žiūrint iš signalininko pusės	Dešinė ranka ištiesta peties lygyje, delnu į apačią, daromi nedideli judesiai nurodyta kryptimi	
KAIRĖN žiūrint iš signalininko pusės	Kairė ranka ištiesta peties lygyje, delnu į apačią, daromi nedideli judesiai nurodyta kryptimi	
HORIZONTALUSIS ATSTUMAS	Rankos prieš save krūtinės lygyje, delnais į vidų, rodomas horizontalus atstumas	
D. Pavojus		
PAVOJUS Avarinis sustabdymas	Abi rankos pakeltos į viršų, delnais į priekį	
GREITAI	Sutartiniai rankų ženklų gestai atliekami greičiau	
LĖTAI	Sutartiniai rankų ženklų gestai atliekami lėčiau	